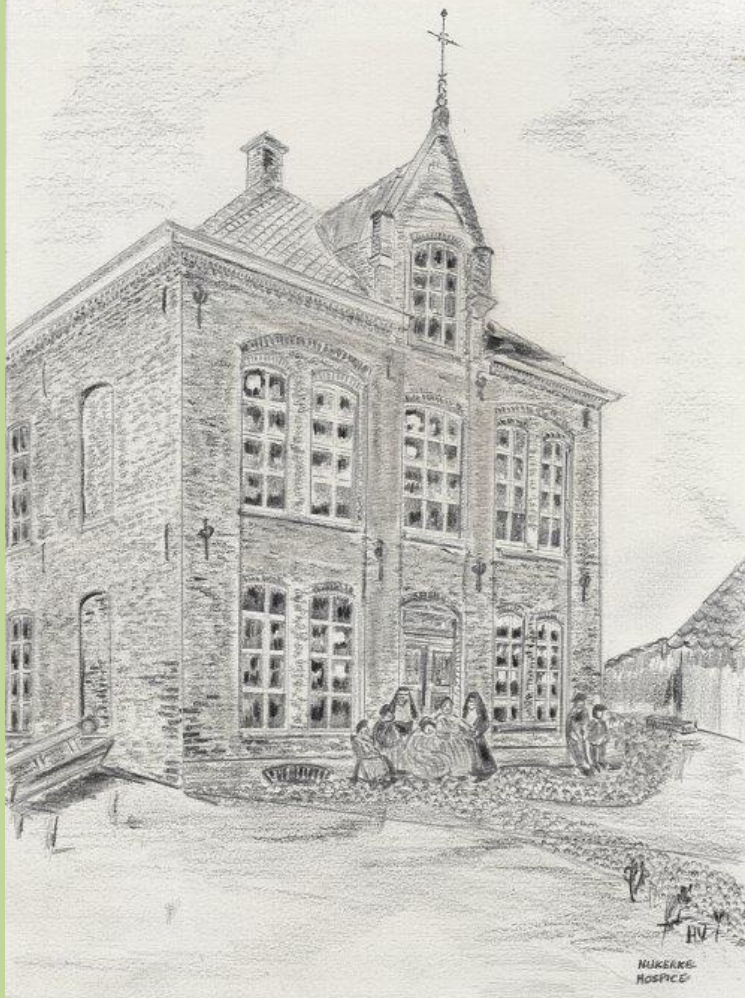

Hedwig Vandenabeele

Het vroegere hospice langs de Boulaerdstraat

Een ander verhaal vol Nukerkse anekdotes

Over Wieten Grielie

Begin 1900 woonde Wieten Grielie langs de Boelaerdstraat in zijn woning naast het hospice. In de volksmond noemde hij Wieten Grielie en hij had maar zijn reden van bestaan gewoon omdat er niet ver van hem ook een Zwarte Grielie leefde met het zelfde beroep, namelijk garelen voor koeien en paarden maken en repareren.

Wieten Grielie noemde volgens de burgerlijke stand eigenlijk Merchiers. Hij trouwde drie keren. Een van zijn dochters, Maria, is zelfs kloosterzuster geworden. Toen hij met zijn nieuw Hulleke naar pastoor Dutordoir ging om zijn ondertrouw te bespreken zei die: "Maar wat gaat gij doen? Op uwen leeftijd nog hertrouwen. Gij zoudt gij beter op uwen put peinzen. Binnen kort mag je er beginnen aan scharten!" Waarop Hulleke zou gezegd hebben: "Ja, maar aan mijn putteke is er ook nog veel te scharten!"

In 1914 werden veel mannen gemobiliseerd. In Nukerke ging dan volgend refreintje door over Wieten Grielie: "Elodie geef mij een kruisken alstublieft vóórt ik vertrek van hier!"

Na het overlijden van Wieten Grielie hebben zijn kinderen de ouderlijke

woning verkocht aan de orde van de Zusters van Barmhartigheid.

Mijn verhaal: Het leven in het wezenhuis St-Vincentius te Nukerke

(De Nukerkenaren hadden het steeds over “de kinderen van het hospice)

In 1944 werd een jongen van slechts 2 jaar oud opgenomen in het wezenhuis te Nukerke. Daar kregen een 40-tal jongens een warm onderdak. In het klooster iets verder op was er een wezenhuis voor de meisjes. Zo werden broertjes en zusjes volledig van mekaar gescheiden. Ze konden elkaar pas terug zien als er bezoek was of als ze naar huis gingen. Voor veel opgenomen kinderen veroorzaakte die scheiding een echt drama. Er waren drie soorten kinderen in het wezenhuis: de weeskinderen, de gerechtskinderen en de kinderen van zelfstandigen. Ik voelde aan dat er soms onderscheid werd gemaakt. Zo kregen de kinderen die familie hadden regelmatig bezoek en kinderen van zelfstandige mochten soms naar huis. En ik ?

De vrederechter “juge Minne” uit Oudenaarde kwam tweemaal per jaar op bezoek om na te gaan of alles naar wens verliep. Wij, de gerechtskinderen kregen bij elk bezoek iets... snoep of geld! Wij konden daar vrij over beschikken. Mijn eerste kennismaking met mijn nieuwe woonst maakte ik waarschijnlijk van op de arm van zuster Veronica. Enkele jaren later zijn zuster Theodora Dortmas en zuster Gerarda Van Woensel de vorige zusters komen aflossen. Nadien is zuster Gerarda overste (Moeder) geworden van het wezenhuis en het hospice. Zij werd vervangen door zuster Elise en nadien door zuster Digna. Een tijdje later maakten we kennis met zuster Dominica.

Het gebouw bestond uit 1 zaal op het gelijkvloer, je viel zo met de deur in huis. Achter de zaal was er een bezoekeruimte en een kleine slaapkamer voor een ziek kind. Er was geen keuken want de maaltijden werden in het hospice bereid. De grotere jongens mochten de ketels ophalen.. Er was wel een afwasruimte, want wij deden de vaat. Verder was er nog een kleine gang waar elk kind zijn eigen kastje had. Wij hadden er geen telefoon (voor de noodgevallen was er een in het hospice). De grote kelderverdieping werd gebruikt als badkamer. Hoe verliep zo'n badceremonie? Wel het water werd boven verwarmd op een houtvuur en dan door de zuster naar beneden gedragen. De kleinsten mochten steeds eerst in 't bad toen het nog lekker warm was. Elk kind dat het water in ging moest een klein broekje aantrekken. Als het de beurt was aan de groteren werd er soms gespeurd want 't water werd als maar kouder. We werden allen gewassen in het zelfde badwater met hetzelfde broekje, het broekje dat nat werd doorgegeven. De grote jongens moesten de kleinsten helpen bij het aankleden. Dat was veel werk gespaard voor de zusters die moesten werken met de middelen die ze hadden. Maar terug naar de badkamer. Het vuil water werd in een putje vergaard en nadien met een handpomp naar boven gepompt. Indien nodig werd ons haar geknipt. In de jaren veertig was dat een werkje voor coiffeur Roger Ceuterick maar om de kosten te sparen leerde zuster Theodora de stiel en knipte zij dus voortaan onze wilde haren. Waar haalde die zuster de tijd voor al die jobs?

Er waren twee slaapzalen : een voor de groten en een voor de kleinsten, dat waren de kinderen tot 6 jaar. Op elke zaal sliep er een zuster in een “chambrette”. Veel privacy hadden ze toen niet. Maar ja, wie wel? Tegen de muur stond een grote nachtemmer. Bij de grote jongens ontstond soms een wedstrijd om de emmer zo vol mogelijk te pissen. Maar we fopten ons zelf want die emmer

moesten we zelf naar beneden dragen. En leutig dat het was! Op koude dagen werd een mazoutkachel aangestoken. Die verwarmde de beide zalen. Langs de muur van de zaal was er een boord waarop een reeks verlakte kommetjes stonden met water. Hier deden we ons dagelijks kattenwasje. Dit water werd in grote emmers gegoten en naar beneden gedragen. Af en toe was er een bedplasser. Dat bracht natuurlijk z'n problemen mee.'s Morgens werden de groten gewekt om 5u30. We wasten ons en kleedden ons aan om onmiddellijk naar de zaal van de kleinsten te gaan. Elke grote jongen werd een kleintje toegewezen om dat kind te helpen bij het wassen en aankleden. Verder moesten we ook gedurende de ganse dag voor dat jongere kind zorgen zoals eten geven en meenemen naar de school. We gingen in rang naar school begeleid door een zuster. Jarenlang was dat het werk van zuster Theodora. Zo wandelden we langs de groentetuin en door den boomgaard (waar nu de Samaritaan staat) tot aan het "Meetjes straatje"(nu Glorieuxstraat). Dat was toen een onverharde landweg tussen de "plaats" en de Pontstraat. Van het Meetjes straatje ging het dan naar 't Lindeke. Zo arriveerden we aan de jongensschool waar ook de kinderen van de straat les volgden. (de kinderen die dagelijks naar huis gingen noemden wij "de kinderen van de stroate". Na schooltijd dezelfde weg, maar in omgekeerde richting. 's Middags gingen wij ook naar huis eten. Om vier uur aten we boterhammen en 's avonds ons avondeten. Dat bestond uit karnemelk, pudding, boterhammen enz.. De kleinsten moesten gaan slapen na het avondeten en de groteren gingen rond 20 uur slapen. De grote jongens hielpen de kleinsten bij het uitkleden. Maar we hadden ook onze pretjes. Af en toe mochten een paar kinderen de kapotte schoenen bij schoenmaker André Verhellen brengen. Toen lieten Mariette en André hun lieve kleine konijntjes zien en we gingen niet weg zonder snoepje. Eigenlijk mochten de weesjongens veel meer beleven dan de weesmeisjes. Tijdens de vakantie deden de jongens van het weeshuis de schoolkuis. Toen bestonden er nog geen kuisploegen. Zo moest ik eens wachten op de meester. Van die tussentijd maakte ik gebruik om bij bakker Michel aan een vers brood te zitten. Ik heb een lekker vers gebakken brood uitgepeuzeld, zoals een muis dat zou doen. Allen de korst bleef over. Ons huiswerk maken en de catechismus leren deden we waar de kinderen speelden. Rond 17u30 werd de paternoster gelezen en werd er een liedje gezongen. Dan begonnen wij aan avondeten dat bestond uit karnemelk, afkomstig van de boerderij van het hospice, pudding, boterhammen, enz.. Daarna moesten de kleintjes gaan slapen. En weer hadden de ouderen de taak de kleintjes te helpen om hen in hun nestje te stoppen. Natuurlijk helpen de zuster daarbij. De groteren gingen rond 20 uur slapen. Op elk bedjes lag er een mooie gehaakte bedsprei. Die spreien werden door de zusters en hun familie gehaakt. Zuster Theodora en zuster Gerarda hebben er hun best mee gedaan. De familie van de zusters kwam wel eens op bezoek en ze lieten niet na iets mee te brengen voor de weesjes. We mogen wel zeggen dat we nooit honger hebben geleden. Ik kreeg als zwak kind soms extra melk. En hoe dikwijls heb ik de wel bekende toverdrank gedronken; een geklutst ei met suiker in een glas bruin bier? En dan die fameuze "levertraan" ! Bah, gelukkig kregen we er onmiddellijk een klontje suiker bij om de smaak weg te werken. En verder, de dag na de slachting van een varken kregen wij dan verse hoofdvak voorgeschoteld. Maar de kinderen lustten dat niet want dat "stekte" in mond en keel - want de zwoerd werd mee in het vlees gemalen kwestie van het volume te vergroten (sic). Met als gevolg dat ik later nooit meer hoofdvak heb gegeten. Nu mag ik dat verklappen maar... we kenden wel allemaal een maniertje om die hoofdvakke weg te moffelen. Zo was er een hond en een W.C.

De weken die volgden aten we dagelijks smout op onze boterham. Bah! (nu is dat bijna een luxeproduct). 'k Moet iets verklappen; van de goede boerenboter heb ik eens stiekem gepiekt. Op vrijdag werd er nooit vlees gegeten, wel kaas, eieren of vis. De avond vóór Aswoensdag kregen we pannenkoeken of wafels voorgeschoteld.

Het wezenhuis van de meisjes in "t Klooster" was volledig apart. Ze kookten daar hun eigen potje en hadden niets van uitstaan met het hospice of St-Vincentius.

Plechtige communie

Ik kreeg de kleren voor mij eerste communie van de moeder van een zuster Suzanne (Magriet De Backer). Voor mijn plechtige communie kreeg ik mij kleren van nonkel Georges Vandenabeele en tante Rachel. Na de mis mocht ik als beloning alleen eten als een bevoorrechte in de bezoekersruimte. Toen andere bezoekers langs kwamen vroegen ze heel bezorgd: "Manneke, zijt gij gestraft misschien omdat gij zo gans alleen moet zitten?" Die dag heb ik niemand van mijn familie gezien. Dat blijft in je ziel gegrift.

Naar de mis.

De kinderen gingen vanaf de leeftijd van 7 jaar naar de mis van 6u30 in de parochiekerk. 's Zondags volgden wij zelfs tweemaal de mis, namelijk om 6u30 of om 7u30 en naar de hoogmis om 9u30 én ... 's namiddags om 2 uur naar 't Lof. Tijdens de vastenperiode was er de Vespers en het Lof gevolgd door de kruisweg. Meestal waren de kinderen van het weeshuis misdienaar. Als wij misdienaar waren tijdens een begrafenisdienst dan slopen wij soms na de dienst mee aan de koffietafel bij Ryckbosch of 't Kindt. En niemand stuurde ons weg. Men vond het goed. Na een huwelijksmis liepen wij vlug naar het portaal, spanden er een lint en strikten zo het jonge koppel. Wij kregen wat geld en de trouwers konden gaan. Maar wij waren sluw en wij strikten elk koppel van de suite. Het moest soms snel gaan. Met het verdiende geld trokken wij naar Ryckbosch en we lieten ons verwennen met snoepjes. De rest ging in mijn rood spaarpotje van de A.S.L.K.

Jaarlijks ging de pastoor een bedevaart voor naar Kerselare. Na de mis vroegen de misdienaars of ze nog even het blaasorgel in de kapel mochten bedienen want de koster vond natuurlijk niemand om gedurende de hele voormiddag de trappers te bedienen. Na de diensten mochten we mee met de koster naar de sacristie. Met beide handen grabbelde hij in een geldkoffertje en vulde met een gul gebaar onze kleine handjes. Wij dankten met een glimlach en een kleine buiging. Fier als een gieter en overgelukkig zochten wij de speelgoedkraampjes op. En de snoepjes kleefden in ons mondje. Maar de tijd ging snel en het werd snel namiddag. Onze vriendjes zaten al lang terug op de harde schoolbanken. En ... de zusters zullen wel ongerust zijn. We zullen gestraft worden. En wie in de week een straf had gekregen ging de vrijdag kopje onder in het bad. En dat was even niet plezant!

Ik werd misdienaar vanaf mijn zevende. Met nieuwjaar las een van de misdienaars een nieuwjaarsbrief voor aan de pastoor. Dan kreeg elk 100 fr. En het moest lukken dat die som juist voldoende was om de schoolreis te betalen. Het gebeurde al eens dat tijdens de warme zomerdagen de ijscrèmekar uit Ronse ons na de hoogmis stond op te wachten aan de kerk. Als 't kermis was dan

ging een zuster vragen om eens langs het wezenhuis af te zakken. Zo genoot ieder kind, groot en klein, van een lekker 'ijskremke'. Later werd er in de vernieuwde keuken in de nieuwbouw een ijsmachine geïnstalleerd. Zuster Thelephora kende een uitstekend recept om ijscrème te maken.

De school

Zoals we reeds vertelden liepen we in rang naar school onder het alziende oog van zuster Theodora. De school van de jongens lag naast de meisjesschool. Die twee waren van elkaar gescheiden door een bakstenen muur. Tegen de muur van de school was er een poortje. Soms durfden wij eens naar de meisjes speelplaats gluren, hetzij door het sleutelgat van het poortje 't zij over het muurtje. Maar dat was te ver! We werden prompt door de meester ter orde geroepen en gestraft. "Sta maar wat tegen de muur!" Wat ik nu wel heel erg vind, maar in mijn kinderjaren niet beseftte, was het feit dat de broertjes en zusjes van de weeskinderen van elkaar waren gescheiden en zich moesten tevreden stellen door eens van ver naar elkaar te kijken in de schoolomgeving of in de kerk. In de kerk zaten de jongens langs de rechterkant en de meisjes langs de linkerkant. Enkel voor degene die het geluk hadden om in het weekend naar huis te gaan was het een prettig weerzien.

Milde schenkers

Met het feest van sinterklaas kreeg elk kind een kleur- of leesboek, schrijfgerief, fruit en wat speelgoed. Zo was in de jaren 50 een koppel uit Brussel, wij noemden ze "nonkel en tante", die ons in hun hart droegen en ons ter gelegenheid van hun jaarlijks bezoekje van alles meebrachten. Elk kind was gelijk en kreeg even veel. Later ontstond er een comité, ze noemde dat "de ronde tafel" uit Ronse die ons ook van alles gaf.

Dokter Roelens, onze huisarts die na de oorlog uit Congo was teruggekeerd en die aan Den appel woonde, in " 't Torenhof", gaf elk jaar opnieuw aan 2 weesjes het zelfde, namelijk hun sinterklaas en hun nieuwjaar. Als die dokter verhuisde werd die traditie enkele jaren verder gezet door dokter De Meulemeester E.

's Zondags gingen wij veel wandelen met de zusters. Zo wandelden wij naar Louise-Marie, de Sancta Maria te Ronse, de molen Ter Slepe. Van de boer kregen wij veel appels. Ik weet nog goed als we naar Ronse wandelden dat we moesten plassen vóór we de stad introkken. En 't werd nog plezant want we plasten voor wie het verst. Tijdens een van onze wandelingen in de zomer zag ik eens een naakt kindje staan langs de straatkant en ik zei verbaasd : " Kijk daar eens, die heeft geen pietje !" En pats ik kreeg een oorveeg van de zuster want dat betaamde niet. Je moet weten dat ik toen 12 jaar was en niet het onderscheid kende tussen een jongen en een meisje.

En als wij speelden dan vonden wij spelletjes uit zoals vliegen vangen. 'k Moet zeggen dat ik dat goed kon. Eieren uitblazen was ook een geliefkoosd spel. Ja, zó veel speelgoed hadden wij niet. Verder hadden wij een grote zandbak, kanarievogels, duiven en

een hond. Fietsen hadden wij niet. Ik heb pas leren fietsen als ik al bij pastoor Van Poeck werkte. Het was een oud vehikel gekregen van madam Blommaert. En leren fietsen deed ik alleen. 'k Ben dikwijls de gracht ingetuimeld en heb het gras gekust.

Er werd eens bijgebouwd

Door de aangroei van het aantal kinderen - eens waren we met 46 – kwam er een deel nieuwbouw bij met een badkamer. De verbouwingswerken brachten wel zijn moeilijkheden mee. Zo sliepen sommigen kinderen in de badkamer. Ik sliep op een matras in het bad zelf. Soms sliepen we in het hospice tussen de bejaarden of bij de zusters.

Bedplassen werd toen niet toegestaan. Dat werd afgestraft niet alleen bij ons maar ook in de gewone gezinnen. Er stond al eens een jongen met een nat laken op zijn hoofd! Maar toen wist men niet beter. Onze zusters waren geen geschoolde opvoedsters. We mochten al blij zijn dat we een dak boven ons hoofd hadden.

Het hospice

Daar mocht je niet zo maar met de deur in huisvallen. Er was de portierster. Zuster Leonard was een klein maar dapper zusterke. Ze had een grote verantwoordelijkheid voor de telefoon en de bezoeken. Tussendoor zat ze kousen te stoppen van jong en oud. En breien deed ze ook. Zo had ze een goed trucje om de maat van de kousen te weten. Met ons handje moesten we een vuistje maken waarrond ze de kous legde. Was de omtrek van ons vuistje dan gelijk aan de lengte van onze voet? Of toch min of meer! Weet je wat ze nog deed samen met ons? Je kunt het nooit raden! Telefoonboeken en kranten verknippen in stukjes papier van twee handpalmpjes groot. Ja, voor in het toilet, niet om telefoonnummers van buiten te leren, maar om onze p... af te kuisen. 't Schijnt dat papier van telefoonboeken in die tijd luxepapier was. Zo zie je maar, we hadden geen eerste klasse toiletten doch wel luxe toiletpapier. Och, we mochten niet klagen! 't Waren slechte tijden voor iedereen.

In mijn tijd verbleven er in het hospice ongeveer 48 bejaarden. Een tiental mensen sliepen op een eigen kamertje op de eerste verdieping. Zij waren waarschijnlijk begoed want ze hadden er hun eigen kacheltje én hun eigen kolenhok waar hun provisie aan kolen lag. Elk koos ook zijn eigen soort kolen. De anderen sliepen op 't gelijkvloer waar een mannen- en een vrouwenzaal was. De weeskinderen hielpen al eens in het hospice. Zo vulden wij de kolen aan en droegen water naar boven om de waskommen te vullen.. De toiletten waren buiten. Voor de nacht waren er wc-stoelen. Sommigen hadden op hun kamertje hun eigen meubeltjes staan. Soms was daar heel mooie antiek onder. Op de eerste verdieping van het kloosterhuis was er aan de oostkant een kleine kapel. Eenmaal per jaar werd de monstrans uitgezet en was er een "gedurende aanbidding". Zuster Thelephora kon heel goed orgel spelen.

Zuster Thelephora en zuster Edith (vroeger zelf weeskind geweest en ze verblijft nog in Nukerke (2009)) deden de keuken in het hospice. Ze kookten dagelijks voor ongeveer 100 personen, weeskinderen, bejaarden en zusters. Zo werd er goede confituur

gemaakt van fruit uit de tuin en de boomgaard. Vóór het koken op een elektrisch vuur gebeurde kookten de zusters op een houtvuur. Soms wandelden alle weeskinderen naar het Heidje. Daar mochten (of moesten) ze hout rapen voor dit vuur. Nadien kregen we wel de verdiende snoep. Hm! Met het weinig comfort en materiaal waarover de zusters beschikten moesten ze soms gevaarlijke dingen doen. Het werd hoog tijd dat er een nieuw rusthuis werd gepland. Weet je dat er de laatste jaren dat het hospice bestond de zusters met de paraplu boven het hoofd hebben gekookt.

Zuster Theodora en Zuster Dominica verlieten Nukerke in 1973. Zuster Ademar en zuster Gisèle uit Zandvliet hebben toen hun zware taak overgenomen. Zuster Gisèle werd overste van de Samaritaan.

Over de bewoners

De mannen die daar verbleven konden nogal wat vlees eten. Ze rookten overal, ook op de slaapkamers en op de slaapzalen. Het mag wel een wonder lijken dat daar nooit een brand is ontstaan. 's Zaterdags werden de mannen geschoren. Dat was een werkje voor zuster Theodora. Als beloning kreeg ze dan wat centen om iets te kopen voor de kinderen die niets hadden.

Iedere maandag was het grote wasdag. Het vuil linnen werd gekookt in een grote koperen ketel op een houtvuur. Alle zusters werden opgetrommeld ook die van 't wezenhuis én Anna Ysebaert. De zondag voordien spanden de grote jongens de wasdraden van de ene fruitboom naar de andere. In het midden van elke draad werd en nog een stok geplant voorzien van een spie (een wig) om alzo de draad te verhogen en te beletten dat de was de grond zou raken. Hola, niet vergeten de koeien op de andere weide te laten of...

Voor ons, de kinderen, was elke wasbeurt een hele gebeurtenis. Zo'n bedrijvigheid. De ouderen die nog konden helpen werden ingeschakeld om de was op te plooiën of te strijken. 't Is waar. De oudjes hielpen soms ook in de keuken bij het schillen van de aardappelen en het kuisen van de groenten. Tijdens het werk werd de paternoster gebeden. Soms waren er ook dementerende bejaarden die wel eens durfden weg te lopen. Of al eens op café gingen "lampetten" bij Michel Arco "In de wachtzaal" op de plaatse. Zo gebeurden het al eens dat ze te laat waren of niet thuishkwamen. In dat geval werd er beroep gedaan de specialisten, namelijk de grote jongens van het wezenhuis. Die zouden ze wel gaan zoeken én ze veilig thuis brengen. Zo was er eens een oudje omzeggens spoorloos. Ik ging op pad en na 't vele vragen aan elke voorbijganger heb ik de verlorene terug gevonden in Ronse. Bij het naar huis gaan moest ik dat ventje voortdurend overtuigen dat we wel degelijk naar huis gingen. Het ging zelfs zo ver dat ik autostop deed! En... 't lukte we mochten meerijden. En content dat het ventje was. Hij zat voortdurend te lachen want 't was de eerste maal in z'n leven dat hij in een auto zat. Eind goed al goed, we werden thuis, aan het hospice, veilig afgezet. Op een andere keer moest ik een mannetje gaan zoeken tot in Etikhove. Ik vond hem vlug en zei hem dat hij daar moest blijven zitten in de graskant tot ik terug kwam met de kruiwagen. En zo gebeurde. Ik voerde het mannetje met de kruiwagen naar huis. Moeder Gerarda stond ons op te wachten en boos als ze was verwittigde ze hem dat ze hem zouden vastbinden als hij het nog waagde weg te glippen. Rad van tong zijnde antwoordde hij: "k Benne kik geen koe zulle !" Al die kleine zaakjes die verkeerd liepen was het gevolg van personeelstekort. De zusters werkten bovendien gratis en waren dag én nacht ter beschikking van de oudjes en de kinderen. Nu zou men voor veel minder staken.

't Was eens op een mooie zomerdag dat er terug een oud ventje gaan lopen was. Door links en rechte te vragen vonden we hem eindelijk terug in "den geitenhoek". Op dat moment waren we met twee weeskinderen. We pakten hem langs zijn beide zijden onder de arm vast en weg waren we. Onderweg naar huis naderden wij de woning van H. Ysebaert. Daar liep ons een hondje tegemoet dat naar de zin van de oude man wat vervelend blafte. Stop eens zie hij! Wacht een beetje! En hij begon nerveus op zijn tabakschique te kauwen. Draaide ze dan eens goed rond in zijn bruine mondje en spuwde die met volle kracht richting hondje. Die bruine prop kwam toch wel juist in hondjes neusgat terecht zeker! Die begon dan te niezen mijnen man. En weg was hij. Ja, probeer dit maar eens duizendmaal. Wie doet dat die man na? Het bijzonderste is dat we veilig zijn thuisgeraakt!

In die tijd was er een dodenhuisje naast het kolenhok van het hospice. De zusters van het wezenhuis werden dikwijls gevraagd om een overledene in 't dorp te helpen afleggen (opbaren). De meeste mensen stierven toen thuis en bleven thuis in de beste kamer opgebaard liggen tot aan de begrafenis. Het geld dat ze voor die diensten kregen kwam ten goede aan de weeskinderen. Raar maar waar! Wij, weeskinderen, waren blij als er al eens een oudje stierf die een kamer bewoonde. Wie een kamer bewoonde was welstellend en... wij kregen op de dag van de begrafenis koekenbrood en chocolademelk.

Op de boerderij

In de jaren veertig en vijftig hadden wij voor die tijd een grote boerderij. Er liepen immers 5 melkkoeien, varkens, kippen én ze hadden één paard om het werk te doen. Maurice De Vos, zelf een bewoner van het hospice, werkte op de boerderij en was er ook verantwoordelijk voor. De velden en de weiden lagen rond het hospice. Als er iets te oogsten viel dan waren de weeskinderen er als de eersten bij om te helpen. We raapten de aardappelen. We hielpen in de oogst. We verzamelden de vele aren die op de grond waren gevallen in wissel manden. Ja, toen mocht er niets verloren gaan. We hielpen ook als de dorsmachine op de boerderij kwam. Ons grootste plezier hadden wij als de ratten en de muizen renden voor hun leven. Niet verder vertellen, maar...er kroop eens een muisje onder de kap van zuster Theodora, tussen haakjes, ze waren bij haar thuis boeren. Ze kende dus het boerenleven en ...ze kon tegen een stootje.

Iedere week werd er brood gebakken in de bakoven naast de paardenstal. De oven stoken was het werk van Maurice en het deeg kneden was een zorg voor alweer, zuster Theodora. En lekker dat het koekenbrood was, en het rozijnenbrood en het gewoon boerenbrood!

De melk werd gekarnd en dus hadden we boter en steeds verse karnemelk. Als een koe moest kalveren dan werd de hulp ingeroepen van Medard Heyntjes. Die woonde voorbij de bocht. Soms werd er een varken geslacht door André Verlinden. Die werd later opgevolgd door Jef Willems. Maurice, onze boer, hield het varkentje stevig vast met de touw. De slachter gaf het schreeuwende dier een zware slag met een hamer op het voorhoofd. Vlug werd de keel overgesneden en het bloed opgevangen om er lekkere bloedworst van te maken. Het beestje werd gebrand met stro, open gekapt en van de ingewanden ontdaan. 's Anderendaags werden de twee helften versneden. Er werd ook hoofdvlak gemaakt. Daar werd van alles in gedraaid, zelfs het vel met nog stekels op.

De dagen na de slachting werd een groot deel van het vlees in de pekel gestopt om te bewaren. Of het werd gesteriliseerd zoals ze met veel groenten deden. Te veel eieren! Geen probleem! Die werden gewoon in een bruine “zaankom” gestopt onder het kalkwater. Onze wintervoorraad!

Rond de gebouwen van het hospice stonden er veel bomen zoals populieren. Het gevolg was dat de goten al eens vol lagen met rottende blaren. En dat bevulde het regenwater dat voor de wekelijkse was werd gebruikt. Maar daar was een oplossing voor. Ik werd uitverkozen om dat karweitje te klaren. Ik, een flinkerd van 12 jaar kroop door het dakvenster, liet me even over het dak glijden en kuiste de goot uit.

De pastorie

Destijds bestond er een artesische put met ringen achter de pastorie. Deze waterput voorzag de pastorie, de onderpastorie en het oud gemeentehuis van drinkwater. Bij een herstel aan de pomp kwam er olie in de put terecht. Pastoor Van Poeck besloot dat het water ondrinkbaar was. Daarop werd door het gemeentebestuur besloten om een leiding te leggen vanaf de Samaritaan, die toen in opbouw was, naar de pastorie. In de Samaritaan werd een put geboord van ongeveer 100 m diep. Nadat de laatste onderpastoor de parochie had verlaten werd de vroegere onderpastorie bewoond door de gezusters Verbruggen Alice, Hélène en Rachel.

De kerk

De kerk staat niet in 't midden van de gemeente, dat voorrecht krijgt het kapelletje toegewijd aan O.L.V. van Fatima op 't Holand ingewijd door pastoor Tirez in 1953. Met de bouw van dit kapelletje wou men tegemoet komen aan de vraag van de kerkgangers om dichtbij de mogelijkheid te hebben te kunnen biechten of mis te horen. Ook de leerlingen van de gemeenteschool zouden er hun voordeel bij hebben. Ze zouden voortaan niet meer maandelijks een paar keer in 't jaar in weer en wind te voet naar het dorp moeten trekken. Deze traditie verwaterde langzaam en de volgende pastoors lieten het kapelletje links liggen. Het verkommerde en werd bij de heraanleg van de Holandstraat gesloopt. De stoere oude lindeboom moest er toen ook aan geloven.

Maar nu terug naar de parochiekerk. Pastoor Van Poeck heeft op het punt gestaan de dorpskerk wit te laten schilderen. Het zou prachtig zijn geweest maar ook zeer duur. Langs de andere kant zou de restauratie ten goede zijn gekomen aan het dorpsbeeld. Het zou er iets fraaier hebben bijgelegen, vooral sinds een al te ijverig schepencollege begin jaren 70 grote kuis hield op het dorpsplein door enkele oude pittoreske gebouwtjes met geschiedenis te slopen. Ze moesten plaats maken voor de auto's.

Aan de buitenkant van het koor, kant sacristie, staat een grote calvarie met aan de ene zijde Johannes de Doper, aan de andere zijde Maria. Op deze plaats liggen enkele graven en de plaats werd door onze voorouders, om welke reden ook, vagevuur genoemd. Het concilie Vaticanum II (1962-1965) bracht een grote evolutie in de kerk. Voortaan zouden niet allen de gebeden en de gezangen in de volkstaal gebeuren, het altaar zal dichterbij de gelovigen staan en de pastoor zal met het aangezicht naar de menigte kijken. Het nieuwe altaar in de kerk werd vervaardigd door de meubelmakerij De Jaegher uit Eeklo.

De biecht

In de goede oude tijd (is dat de tijd van vóór het concilie van 1962 ?) was er elke zaterdag biechtgelegenheid in de kerk van 18 uur tot 19 uur. De zondagmorgen idem een half uur vóór de mis. Ja, het was de tijd dat de mensen zich nog bewust waren van hun fouten. In de vastenperiode kwam er een vreemden biechtvader bij. Dan kwamen de gelovigen blijkbaar hele karrenvrachten zware zonden belijden, misstappen die ze liefst niet aan de dorpsheerder zijn neus hingen. En wat deden de pastoors nadat hij met een piepogje de volgende schuldbelijder had bekend ? Ja, hij nam een zakdoek, besprenkeld met reukwater, voor de mond om al die gure geurtjes te verdoezelen. En met bevende stem kon de biechteling zijn hartje lichter maken. Het merendeel kwam er goed van af en zwiepte met een brede glimlach het rood fluwelen gordijntje opzij. De volgde!

In de vastenperiode kwam er een vreemden biechtvader bij. Dan kwamen de gelovigen blijkbaar hele karrenvrachten zware zonden belijden, misstappen die ze liefst niet aan de dorpsheerder zijn neus hingen. En wat deden de pastoors nadat hij met een piepogje de volgende schuldbelijder had bekend ? Ja, hij nam een zakdoek, besprenkeld met reukwater, voor de mond om al die gure geurtjes te verdoezelen. En met bevende stem kon de biechteling zijn hartje lichter maken. Het merendeel kwam er goed van af en zwiepte met een brede glimlach het rood fluwelen gordijntje opzij. De volgde!

Toontje met z'n varken

“Met Toontje klaren de dagen tot de vijfenhalf”.

Tegen de buitenkerkmuur zijn verschillende staties ter ere van St-Antonius (met het varken) aangebracht.

Rond het feest van de H. Antonius abt op 17 januari heeft er sinds jaren een noeven plaats in deze kerk. Dan werd de kerk versierd met de bloemen die madame Blommaert schonk. Toen, in de jaren vijftig, kwam er nog veel volk af om Toontje om zijn gunsten te smeken. Was je iets verloren? Wend je dan tot Toontje. Veel kans dat je het terug vond! Gedurende die dagen van de noeven hield ik een standje open achteraan in de kerk. Ik verkocht er kaarsen en medaillons. De gelovigen konden bij mij missen bestellen en betalen en ik mocht hen zegenen met de relikwie van de H. Antonius. Ik moest natuurlijk een zegening uitspreken maar aangezien ik nooit Latijn heb geleerd ging dat wat moeilijk. De zegende priester brabbelden destijds ook een onverstaanbare Latijnse tekst. Dus, deed ook ik also. Tot op zekere dag een oud vrouwtje me vroeg:” Maar wat zeegde gij otijd ?” Ik antwoordde:” Niet vies van zijn, ’t is afgekuist...!” Maar dat zei ik zo snel dat niemand het verstond en... ’t leek van ver op kerklatin. Dat vrouwtje hé, dat heb ik nooit meer weer gezien. ’t Kan ook zijn dat ze het jaar nadien was overleden of zo ...

Eertijds waren de zijmuren achteraan in de kerk beschilderd met Nukerkse taferelen. Spijtig werden die ten tijde van pastoor Naessens overschilderd. Voortaan prijkt daar een modernere tekening. Al of niet mooi?

Processie

Tweemaal per jaar ging er een processie uit nl. op Sacramentsdag en op O.L.V.-Hemelvaart. Op Sacramentsdag ging de grote processie uit. Vanaf de kerk ging het naar het wezenhuis, en hospice, waar de oudjes buiten zaten. Verder ging we de Boelaerdstraat op tot bij Gentil (afgebroken eind 2020), aan de hoek van de Pontstraat In de kapel daar werd voor het eerst halt gehouden. Dan ging het richting Den Appel. Onderweg was er nog een halte aan de kapel op de hoek van de Hollandstraat (afgebroken bij aanleg Pontstraat). Vanaf daar ging de lange sliert de Steenweg naar beneden naar de kerk toe. Op O.L.V.-Hemelvaart ging de kleine processie uit. Toen ging het richting Geitenhoek waar een altaar werd opgezet om het H. Sacrament op te stellen. Vandaar ging het via de Steenweg terug naar de kerk. Ter gelegenheid van de processie werden de woningen versierd met bloemen en een vlag. Soms werd er een tafeltje neergezet en op een sneeuwwit kleedje stond een beeld. Het was ten tijde van pastoor Tirez dat er discussie was. De processie was reeds enkele keren uitgesteld wegens het slechte weer. De pastoor kwam met een oplossing voor de dag; regen of niet de processie gaat uit. En wat gebeurde er ? De lange stoet werd uitgeregend en de gelovigen werden gezegend met een stevige plensbui. Iedereen liep naar huis maar niet de dragers van het beeld van St-Antonius. Die lieten zich verleiden en schuilden met onze patroon en al in een café. Na enkele natjes werd het buiten droog en konden de dragers onze patroonheilige veilig thuisbrengen. Men had z'n lesje geleerd en er kwam een nieuwe afspraak; als op de dag van de processie de klokken drie keer luiden dan gaat de processie uit. Indien 1 klok luidt dan niet.

Kapel Boelaerdstraat- Pontstraat

Kapel van de Boerinnebond aan Den Appel

Er was een vaste volgorde voor de deelnemers. Voorop stapte de champetter, dan de misdienaars met kaarsen en kruis, de vlagdragers met de vlag van De Boerinnenbond, de BJB, de Scouts, de Chiro, 15 weeskinderen met elk een klein vlagje (de 15 vlagjes symboliseerden de 15 mysteries van de rozenkrans), de dragers met de beelden, de fanfare van Nukerke, de koster en het zangkoor, de bloemenmeisjes die weelderig kleurrijke kroonblaadjes (o.a. van de pioenen) en papiersnippers rondstrooiden, de pastoor met het Sacrament onder het baldakijn met een zestal lantaarndragers erom heen en tenslotte de gelovigen.

De drie dagen vóór O.L.H.-Hemelvaart worden kruisdagen genoemd. Drie dagen vóór de hoogdag maakten de pastoor met relikwie, de misdienaars met het kruisbeeld en vele boeren en boerinnen maar ook kinderen en andere gelovigen een rondgang door de velden om de gunst af te smeken voor een goede oogst van de vruchten der aarde. Gedurende de hele weg werd de litanie van alle heiligen gezongen. "Sanctus... ora pro nobis..."

Met Kerstmis

Op 24 december was ik al vroeg in de weer om de kerk warm te stoken. Daar stonden twee grote kolenkachels. In de goede, oude tijd werd op kerstavond steeds een luchtig toneel gebracht in de parochiezaal. Na de fratsen van de grappige acteurs (die zijn ondertussen allen boven de zeventig) trokken de gelovigen flink napratend naar de middernachtmis in de warme kerk.

Allerheiligen en Allerzielen

Na de vespers en het lof op Allerheiligen werden er 3 Onze vaders en 3 Weesgegroeten gebeden gevolgd door een "en glorie zij de Vader, de Zoon en de H. Geest" gingen de mensen buiten en kwamen seffens terug binnen. Iedere gelovige die daar aan deel nam kreeg daarvoor een volle aflat. Dit werd soms meermaals herhaald. In de volksmond noemde dat "**perjonkelen**".

Een berechting

In Ronse en Oudenaarde was er wel een hospitaal maar op het platteland stierven de mensen meestal thuis tot beginjaren vijftig. Het was dan ook een vast gebruik dat de pastoor de ziekenzalving (toediening van de H. Olie en de Communie) gaf aan de stervende. Als kind zagen we meermaals de pastoor en zijn misdienaar met lichtende lantaarn en rinkelende bel in weer en wind over kleine veldwegjes stappen. Toevallige voorbijgangers en boeren op het veld knielden uit eerbied neer en sloegen een kruisteken.

Ook "de hoogdag" werd naar de zieke en zwakke mensen gedragen. Later werden de pastoor en een paar misdienaars vervoerd per auto door de koster, eerst door Joseph Deriemaeker en nadien door Norbert Deriemaeker. De ene misdienaar droeg een lantaarn, de andere droeg een bel. De rinkelende bel verwittigde de mensen dat Ons Heer op komst was. Het was in de tijd dat we bij berechtingen zagen dat kleine biggetjes gewoon onder de Leuvense stoof lagen in een bakje vol met stro.

Missie

Om de tien jaar was het dringend nodig onze parochianen eens grondig ter orde te roepen. Een paar paters kwamen gedurende een drietal dagen naar de parochie afgezakt met stevige donderpreken op zak. Preekstoel en ramen kregen soms de beef. Het was muisstil in de stampvolle kerk. En de brave lieden zaten daar als sukkels gebukt onder de zware zondelast. Op één avond waren de jongeren niet toegelaten want dan hadden ze het over de huwelijksperikelen. Het moet gezegd, onze brave ouders waren er soms niet goed van. De laatste missie werd gepredikt in 1961 door redemptoristen E.P. Decocker en E.P. Van Buggenhout

Kerkelijke diensten

Tijdens elke dienst in de kerk werd er stoeltjesgeld opgehaald. Lang geleden was dat een taak van betrouwbare personen zoals daar waren Bernard Deriemacker en zijn vrouwtje Louiske en na hen door de dochter Maria en schoondochter Régina die trouwens verantwoordelijk waren voor het klein onderhoud in de kerk. Ze schoven tussen de rijen door met uitgestoken hand waarop je het geldstukje deponeerde. Let op! Er waren 3 soorten stoelen met elk hun prijs. De kosten voor de stoel stegen mee met de tijd. Het werd algauw een halve frank en nadien een frank. De laatste moderne pastoors vonden het beter het stoeltjesgeld jaarlijks thuis bij de kerkgangers op te halen. Dat was een opdracht voor Paul De Catelle. Ten tijde van pastoor van Poeck kostte een stoel met biezen zitting 60 fr, een stoel met een mooi kleurrijk fluwelen kussen kostte 120 fr en voor een eigen stoel betaalde je 100 fr. Eens het stoeltjesgeld opgehaald verschenen daar de kerkmeesters die met een blinkende koperen schaal rondkwamen. Zo kon men z'n offergave schenken. Waar is de tijd van de "kluitjes" en de kwartjes, je weet wel, die centen met een gaatje in. Sinds pastoor van Poeck werd ook de "Sint-Pieterspenning" door Paul opgehaald.

Nadat Louiske er niet meer was en Maria en Régina te oud werden heeft Paul en de zusters van de meisjesschool de taak op zich genomen om de kerk te onderhouden. Zuster Lucienne stond in voor het altaargewaad van de priesters en de misdienaars. Niemand kon haar kunst van feilloos plooiën en vouwen van de witte gewaden evenaren. Het vele koper dat regelmatig moest worden gekuist dát was een groot werk. Rond de jaren zeventig eindigden ook de omhalingen door Broeder Leonardus van de Minderbroeders te Ronse. Hij haalde eetwaren en geld op voor het klooster aan de "Barrière de fer". Nog een gebruik dat in die periode definitief verdween is de zending. Boeren droegen na een slachting (er was somtijds een noodslachting) van een dier het beste stukje vlees naar de pastorij en naar het klooster.

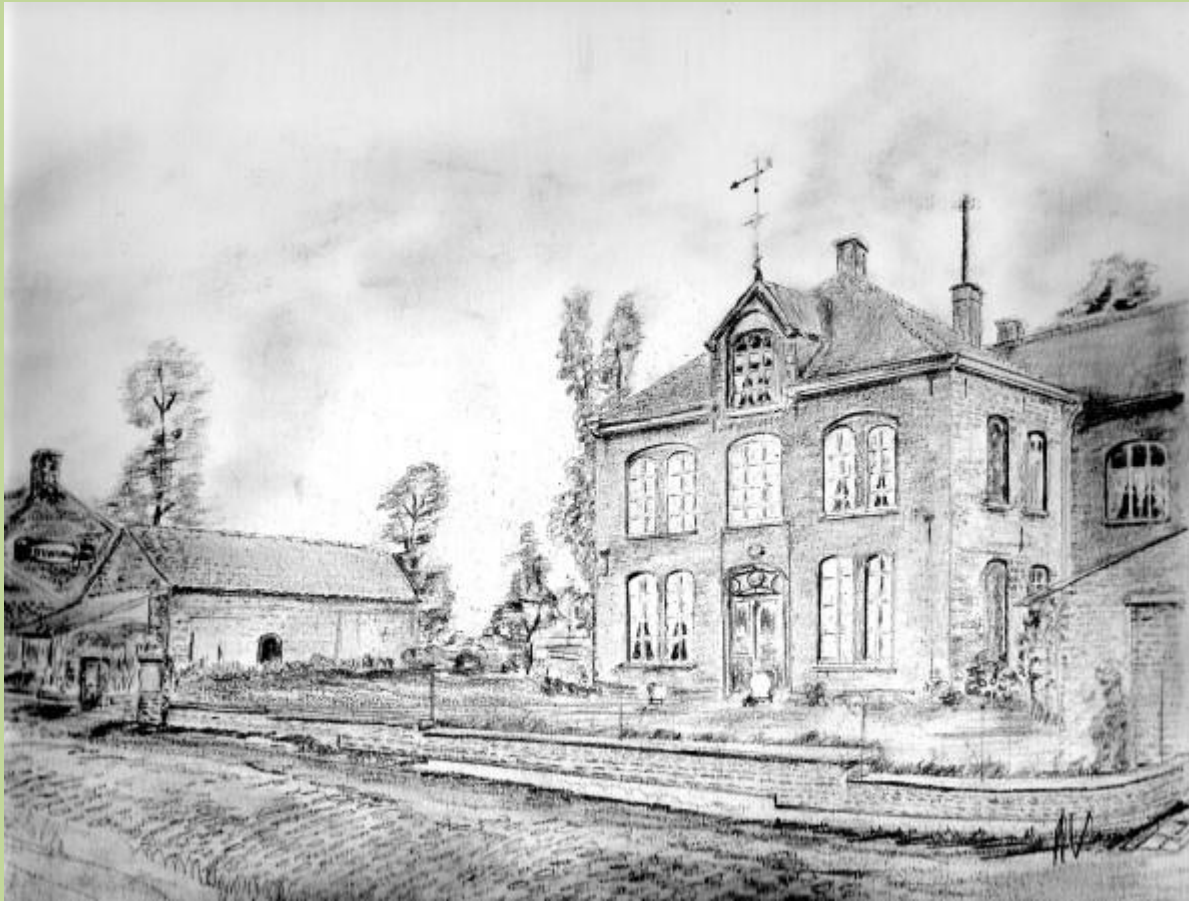
Iedere tweede zondag van de maand was er 't lof aan het altaar van O.-L.Vrouw. Dan volgde er een speciaal gebed voor de ongehuwde vrouwen waarmee men de jonge maagden bedoelde. Nu zou het zijn voor de ongehuwde jonge moeders. Na het gebed gaf de pastoor een zegening met de relikwie van O.-L.Vrouw.

“Op 15 december 1890 deden onze zusters hun intrede in een boerenhof van het echtpaar De Vos-Van der Steen. De boerderij was gelegen langs de Pontstraat (nu huisnummer 50). Deze mensen hadden tot dan, met hun beperkte mogelijkheden, bejaarde mannen en vrouwen onderhouden.

In dit zo gezegde hospice, dat kraakte van de sleet, werd in soberheid en armoede, maar vol liefde en toewijding een twintigtal mannen en vrouwen verzorgd.

Door toedoen van E.H. Pastoor De Boe kon in september 1897 een nieuw gebouw in gebruik worden genomen. In 1901 werd er een jongensweeshuis aan het hospice verbonden, dat later uitgroeide tot het jongenstehuis “Paviljoen St-Vincentius”. De perikelen van W.O.-I en W.O.-II trotseerde de instelling ondanks bepaalde moeilijkheden, met moed en krachtadigheid. Bij het begin van de jaren zestig ging de Congregatie over tot het zetten van een nieuwbouw, die het oude hospice en weeshuis ophief. Het jongensweeshuis samen met het meisjesweeshuis, dat vanaf 1877 verbonden was aan de school, werden op 1 september 1968 vervangen door een gemengd kindertehuis “St-Vincentius” te Nukerke en “Zonnelied” in Ronse.

Op 16 juni 1968 werd het eerste deel van de Samaritaan in gebruik genomen. De nieuwbouw bestond uit een V-dienst voor chronische zieken. Op het einde van de jaren zeventig werd, deels met staatssubsidies, het gebouw de Jericho opgericht. Het werd een verzorgingstehuis voor semi-validen en bejaarden. De plechtige inzegening had plaats op 31 mei 1980.

Wij menen daarmee een acute moderne nood te helpen lenigen, een werk dat volledig in de lijn ligt van de verlangens van de Stichter." Vanaf 2018 werd er aan een nieuw complex gewerkt. Het vorig gebouw werd stuk voor stuk afgebroken. De nieuwbouw werd tijdens het coronajaar 2020 deel bij deel in gebruik genomen.

In de loop van de geschiedenis evolueerden de weeshuizen dus naar gezinsvervangende tehuizen. Rond het jaar 1968 gebeurde ook hier te Nukerke een grondige renovatie van het jongenstehuis en werden de meisjes ondergebracht in een nieuw huis in Ronse. Van de grote groep jongens en de grote groep meisjes werden er kleine groepen van een 14-tal kinderen samengesteld, zusjes en broertjes konden in éénzelfde groep. De opvoeders zorgden voor een huiselijke sfeer, voor gezelligheid met aandacht voor elk kind. De kinderen konden schoollopen, spelen en ravotten. Tijdens het schoolverlof mochten ze voor een 3-tal weken naar zee. In het voorjaar van 1989 kwam er een einde aan

de opvang van de kinderen en werd het huis St-Vincentius gesloten.

In het kindertehuis St-Vincentius werden gedurende vele jaren aan een groot aantal kinderen en jongeren de beste zorgen gegeven.

Slot

"In dit schrijven heb ik herinneringen uit mijn kinder- en jeugd jaren verteld. Maar er zijn veel persoonlijke ervaringen die ik liever in mijn hart bewaar. Wanneer ik zelf als echtgenoot en vader verantwoordelijk werd voor vrouw en kinderen, begreep ik pas goed

welke verantwoordelijkheid, soms ongeschoolde en zeer jonge zusters voor een grote groep kinderen toen droegen. Zo dikwijls heb ik achteraf bedacht dat ik die ouderlijke liefde heb gemist, maar ik heb toch veel vriendschap gekregen. Ik heb een strenge maar goede opvoeding gekregen. Veel kinderen die in een gezin werden opgevoed hadden het misschien minder goed dan wij. De christelijke waarden, de werklust en het respect voor mens en natuur probeer ik steeds door te geven aan mijn kinderen en kleinkinderen. Door mijn blijvend contact met de zustergemeenschap in België en Nederland wil ik mijn grote dank betuigen omdat ik mij bij hen als kind mocht “thuis” voelen.”

P.D.

De kerkklokken.

In een brochure “Parochie O.-L.-Vrouw Hemelvaart Nukerke 1777-1977 “ lezen we het volgende over de kerkklokken van de Nukerke parochiekerk.

“Van de drieklokken is “Dionysia” de oudste. Het jaartal 1807 dat erop voorkomt is het jaar waarin onze oudste klok werd gegoten, zodat men wel van een hoge ouderdom kan spreken.. We vinden naast het jaartal 1807 nog de beschrijving :”Betaalt door de parochianen van Nukerke, voorstkomende uyt ST. Denys by Berghe, gewijd ben ik Dionysia, gevormt door O.J. Van Butsele, meyer en M. Therese Vandeputte, peter en meter. Gemaakt door L. Regnault in 1807 onder pastoorschap van Aug. Vandeputte”. De klok weegt 810kg en heeft een beneden doorsnee van 105cm. Het was op 6 augustus 1943 dat onze klokken door de alhier bezettende Duitse militaire overheid (Rosemann) werden opgeëist. De twee grootste klokken Dionysia en Agatha werden weggevoerd naar het militair cantonnement van Aalst. De kleine “Maria klok” bleef over om de parochianen ter kerke te roepen. Door de krachtdadige bemiddeling van de toenmalige pastoor Reyns en de tussenkomst van vicaris-generaal Z.E.H. Claeys-Bouüaert kon “Dionysia” ingeruild worden tegen de “Maria-klok”. Op 26 mei 1951 werden de nieuw gegoten klokken plechtig ingewijd door Z.E.H. Deken Lust van Ronse. (Deze beide klokken horen toe aan de Kerkfabriek in tegenstelling tot “Dionysia” die aan de parochie toebehoort. Op beide klokken staat jaarschrift: ”weggehaald bij oorlog 1940-1945, zie mij nu blij hier weer in vrije zieleplicht.” Op de klok Maria (sol kruis) gewicht 503 kg, 92cm doorsnede) staat verder :naam Maria; peter Octaaf Lefebre (voorzitter van de Kerkfabriek) meter Flavie van Glabeke echtgenote van Vitaal Deventer, voorzitter van het bureel der Kerkmeesters): pastoor E.H. Achilles Reyns; burgemeester Richard Deschaumes; Schepenen André Hubeau en R. Teirlinck, Kerkraad: O. Lefebre, V. Deventer, R. Vandendaele, O. De Ruyk, Th. Capiou.

De klok Agatha (la kruis- gewicht 387 kg - 85 cm doorsnede) staat het jaartal en Naam: Agatha, peter A. Hubeau; meter Cécile Hubeau (echtgenote van burgemeester Richard Deschaumes); E.H. pastoor Achilles Reyns; Burgemeester R. Deschaumes; schepenen Hubeau en R. Teirlinck.

De vervanging van deze door de Duitsers weggehaalde klokken, gebeurde op staatskosten; de oude klokken Maria en Agatha hadden een gewicht van respectievelijk 430 kg en 340 kg.”

In de zelfde brochure lees je meer over het kerkinterieur en de glasramen.